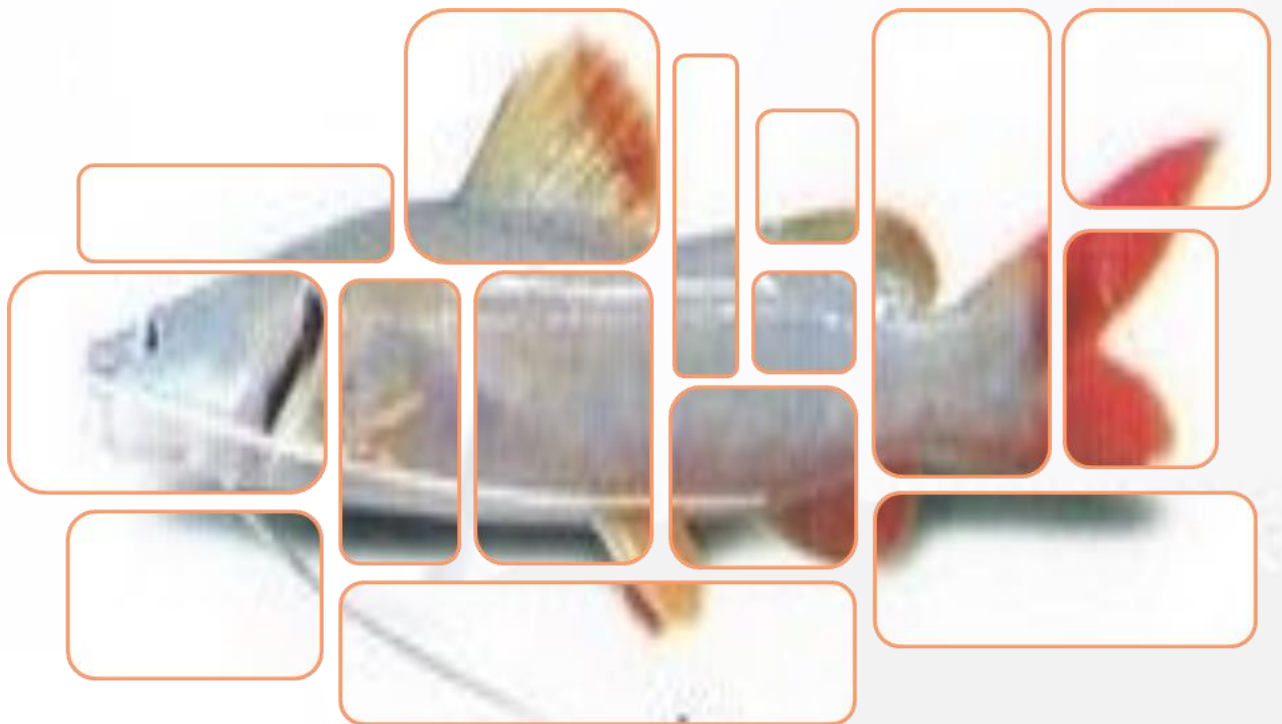

ข้อมูลรายสินค้า ปี ๒๕๖๓

ปลากดแก้ว

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร

คำนำ

การเลี้ยงปลากดแก้ว เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่สร้างรายได้ให้เกษตรกร เพราะปลากดแก้วเป็นปลาน้ำจืดที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เลี้ยงขายได้ราคาดี ปลากดแก้วไม่มีข้อจำกัดในเรื่องราคาหรือขนาดเหมือนปลาน้ำจืดชนิดอื่น เนื่องจากปลายังมีขนาดใหญ่ยังมีมูลค่าเพิ่มขึ้น อีกทั้งการเลี้ยงปลากดแก้วในปัจจุบันยังไม่แพร่หลายนัก เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนลูกปลา เกษตรกรที่เคยเลี้ยงปลากดแก้วส่วนใหญ่เลี้ยงในกระชังในอ่างเก็บน้ำหรือในแม่น้ำ โดยการรวบรวมลูกปลาจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีขนาดเล็กไม่ใช่ขนาดที่ตลาดต้องการ นำมาเลี้ยงต่อให้ได้ขนาดตลาด ซึ่งทำให้ผลผลิตไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับจำนวนลูกปลาที่จับได้ การเลี้ยงปลากดแก้วนับเป็นอีกช่องทางประกอบอาชีพที่น่าสนใจสำหรับเกษตรกรไทย

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร ได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับ จึงได้จัดทำและรวบรวมข้อมูลการเลี้ยงปลากดแก้ว เพื่อใช้สำหรับเป็นข้อมูลและแนวทางในการประกอบอาชีพของเกษตรกรที่สนใจ สำนักงานฯ ขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำข้อมูลรายสินค้า และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจต่อไป

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร
สิงหาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ส่วนที่ ๑ แผนแม่บทการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)	๑
ส่วนที่ ๒ สถานการณ์การเลี้ยงปลากดแก้ว	๖
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านกายภาพจังหวัดมุกดาหาร	๘
๓.๑ ลักษณะทางภูมิศาสตร์	๙
๓.๒ สภาพพื้นที่ ลักษณะภูมิประเทศ และการใช้ที่ดินของจังหวัด	๑๑
๓.๓ แหล่งน้ำจังหวัดมุกดาหาร	๑๑
๓.๔. ลักษณะภูมิอากาศ	๑๓
๓.๕. ข้อมูลการปกครอง/ประชากร	๑๔
ส่วนที่ ๔ ลักษณะพันธุ์และนิสัยปลากดแก้ว	๑๖
ส่วนที่ ๕ การเพาะพันธุ์และการอนุบาลปลากดแก้ว	๑๘
ส่วนที่ ๖ การเลี้ยงปลากดแก้ว	๒๑
ส่วนที่ ๗ ข้อมูลการเลี้ยงปลากดแก้วจังหวัดมุกดาหาร	๒๓
ส่วนที่ ๘ แผนงาน/โครงการของจังหวัดมุกดาหาร	๒๕
บรรณานุกรม	๓๑

ส่วนที่ ๑

แผนแม่บทการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
ของประเทศไทย (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

ส่วนที่ ๑

แผนแม่บทการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

วิสัยทัศน์ “การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำก้าวไกล ตลาดนำการผลิต ผลผลิตปลอดภัย ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรมีความสมดุลและยั่งยืน”

พันธกิจ

- ๑) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ (smart farmer)
- ๒) ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (smart aquaculture group)
- ๓) ส่งเสริมและพัฒนาให้ภาคการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีศักยภาพ มีผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก โดยมีมาตรฐานการผลิตที่ดีเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (smart aquaculture sector)
- ๔) ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการองค์กรและขีดความสามารถของบุคลากรด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (smart officers)
- ๕) ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี (THAILAND ๔.๐)

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ “มุ่งเน้นพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ปลอดภัยห่วงโซ่อุปทาน”

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

- ๑) เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐
- ๒) ยกระดับการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- ๓) ฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ยื่นขอรับรองมาตรฐานได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานการผลิตที่ดีเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- ๔) บุคลากรภาครัฐด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้รับการพัฒนา ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- ๕) ผลงานวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมมีการนำไปใช้ประโยชน์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

ระยะเวลาดำเนินงาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายภายใต้วิสัยทัศน์และพันธกิจ จึงกำหนดยุทธศาสตร์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ๑๓ แนวทางการพัฒนา ๔๐ แผนงานที่สำคัญ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถทางการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	
แนวทางที่ ๑.๑ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรรายย่อย สนับสนุนการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายทางการผลิตของสถาบัน/กลุ่มเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ	๑.๑.๑ แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑.๑.๒ แผนงานสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย ๑.๑.๓ แผนงานส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแก่กลุ่มเกษตรกร ๑.๑.๔ แผนงานสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ๑.๑.๕ แผนงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ๑.๑.๖ แผนงานพัฒนาบุคลากรภาคเกษตรกร
แนวทางที่ ๑.๒ จัดระบบและเตรียมความพร้อมในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพมาตรฐานผลผลิตเพื่อรองรับการผลิตเชิงการค้า	๑.๒.๑ แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอินทรีย์ ๑.๒.๒ แผนงานพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นไปตามมาตรฐานแห่งชาติและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ๑.๒.๓ แผนงานพัฒนาหน่วยรับรอง (Certification body: CB) เพื่อรองรับการให้บริการรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๑.๒.๔ แผนงานสนับสนุนและพัฒนาภาคเอกชนในการพัฒนาระบบการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
แนวทางที่ ๑.๓ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเน้นองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑.๓.๑ แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ ๑.๓.๒ แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดใหม่/สัตว์น้ำปรับปรุงพันธุ์
แนวทางที่ ๑.๔ จัดทำและพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน	๑.๔.๑ แผนงานจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๑.๔.๒ แผนงานจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเขตพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๑.๔.๓ แผนงานจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการตลาดและการค้าสินค้าสัตว์น้ำ ๑.๔.๔ แผนงานจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ กำกับดูแลการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	
	แนวทางที่ ๒.๑ ส่งเสริม จัดระบบ และเพิ่มศักยภาพในการกำกับดูแลการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	
แนวทางที่ ๓.๑ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมเพื่อให้ได้เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสัตว์น้ำ	๓.๑.๑ แผนงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำเศรษฐกิจ ๓.๑.๒ แผนงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำเศรษฐกิจ ๓.๑.๓ แผนงานวิจัยและพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่ดี ๓.๑.๔ แผนงานวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิด ใหม่
แนวทางที่ ๓.๒ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ระบบ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	๓.๒.๑ แผนงานวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อรองรับและ ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก (adaptation / mitigation) ๓.๒.๒ แผนงานวิจัยระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ลด ผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม (zero waste / closed systems)
แนวทางที่ ๓.๓ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการ ปรับปรุงพันธุ์สัตว์น้ำเศรษฐกิจ	๓.๓.๑ แผนงานวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงพันธุ์สัตว์น้ำ
แนวทางที่ ๓.๔ สนับสนุนการวิจัยตลาดสินค้าสัตว์น้ำ จากการเพาะเลี้ยง	๓.๔.๑ แผนงานวิจัยแนวทางการพัฒนาตลาดในประเทศ ในระดับชุมชน/เมือง ๓.๔.๒ แผนงานวิจัยแนวทางการพัฒนาตลาดต่างประเทศ
แนวทางที่ ๓.๕ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา งานวิจัย ร่วมกับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (on farm)	๓.๕.๑ แผนงานวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ร่วมกับเกษตรกร (on farm)
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สนับสนุนการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายของทุกภาคส่วน	
แนวทางที่ ๔.๑ พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐและ นักวิจัยด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็น smart officer / smart researcher	๔.๑.๑ แผนงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐให้มีความสามารถในการให้ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ๔.๑.๒ แผนงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรวิจัยเฉพาะด้าน (expertise) ๔.๑.๓ แผนงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านวิจัย นวัตกรรมเพื่อให้ได้เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๔.๑.๔ แผนงานส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมาเสริมสร้างองค์ความรู้บุคลากรภาครัฐ แนวทางที่ ๔.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือด้าน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ๔.๒.๑ แผนงานสร้างความร่วมมือด้านการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำระหว่างองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศ

	๔.๒.๒ แผนงานบูรณาการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในทุกภาคส่วน ๔.๒.๓ แผนงานการสร้างเครือข่ายการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตลอดห่วงโซ่อุปทาน แนวทางที่ ๔.๓ พัฒนา ทบทวน ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ การบังคับใช้กฎหมาย และมาตรการช่วยเหลือ ๔.๓.๑ แผนงานเสริมสร้างความรู้ของบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการช่วยเหลือ ๔.๓.๒ แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือกับทุกภาคส่วนด้านการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
--	--

มาตรการ

เพื่อให้การดำเนินการตามแผนแม่บทการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทยดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ จึงต้องมีมาตรการในการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ ดังนี้

๑) การติดตามการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ โดยการติดตามและรายงานข้อมูลผลการดำเนินการเป็นรายไตรมาส

๒) การประเมินผล เพื่อให้ทราบทิศทางและความสำเร็จของแผนจะต้องมีการประเมินผลทุกปี เพื่อนำผลที่ได้มาปรับแผนและเป้าหมายที่วางไว้ตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อให้เป็นไปตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๓) การประเมินผลเพื่อวัดความสำเร็จของแผนจะต้องดำเนินการเมื่อปฏิบัติงานครบระยะเวลาและสิ้นสุดแผนแม่บทฯ โดยจะต้องตอบตัวชี้วัดที่สำคัญ ๆ ของแต่ละกลยุทธ์หรือแผนงานโครงการได้ครบและประเมินผลกระทบ (Impact) ของแต่ละยุทธศาสตร์

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์การเลี้ยงปลากดแก้ว

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์การเลี้ยงปลากดแก้ว

๒.๑ สถานการณ์การเลี้ยงปลากดแก้ว

ปัจจุบันนี้สัตว์น้ำหลายชนิดมีราคาขึ้นลงไม่แน่นอน ส่งผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำเหล่านั้นเกิดปัญหาค่าใช้จ่ายและรายรับที่ไม่แน่นอน ซึ่งมีสัตว์น้ำอยู่ประเภทหนึ่งที่ไม่อยู่ในวังวนของกระแสราคาที่เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ สัตว์น้ำชนิดนี้คือ “ปลากดแก้ว” ปลากดแก้วเป็นปลาที่มีราคาขึ้นอยู่กับขนาด ยิ่งปลาขนาดใหญ่ราคาของปลากดแก้วตัวนั้นก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยราคาต่อกิโลกรัมที่ต่ำที่สุดอยู่ที่กิโลกรัมละ ๒๐๐ บาท ซึ่งส่วนมากแล้วจะขายน้ำหนักซะมากกว่า ซึ่งเหตุผลที่ควรเลือกเลี้ยงปลากดแก้ว มีดังนี้

๑. ปลากดแก้ว เป็นปลาเศรษฐกิจที่น่าสนใจ แต่ยังมีผู้สนใจเลี้ยงน้อยจึงมีปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

๒. ปลากดแก้ว ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของราคา ขนาด เหมือนปลาน้ำจืดชนิดอื่น ซึ่งหากเลี้ยงปลากดแก้วได้ขนาดใหญ่แค่นั้นยังเป็นการเพิ่มมูลค่าปลาให้สูงขึ้น

๓. การเลี้ยงปลากดแก้วไม่ต้องกังวลถึงคู่แข่ง เนื่องจากปลากดแก้วเป็นปลาที่ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงนาน หากเกษตรกรไม่มีเงินลงทุนที่มากพอกับระยะเวลาในการเลี้ยงที่ยาวนาน ก็ยากที่จะเลี้ยงให้ประสบความสำเร็จได้อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการเลี้ยงอีกหลายประการ

๔. ปลากดแก้ว มีจุดเด่นในเรื่องของรสชาติและคุณภาพ เนื้อปลามีรสชาติอร่อยเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากเนื้อปลามีรสชาติดีเป็นที่นิยมของผู้บริโภค เช่น ลวกจิ้ม ต้มยำ ลาบ และผัดฉ่า เป็นต้น ปลากดแก้วเป็นปลาที่มีมันแทรกในเนื้อแต่ไม่มีกลิ่นคาว ซึ่งไขมันในปลาทางการแพทย์แนะนำให้รับประทานมากๆ เพราะเป็นไขมันไม่อิ่มตัวร่างกายนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก

ลวกจิ้ม

ต้มยำปลากดแก้ว

ปลากดแก้วผัดฉ่า

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลด้านกายภาพจังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลด้านกายภาพจังหวัดมุกดาหาร

๓.๑ ลักษณะทางภูมิศาสตร์

๑) ที่ตั้ง

จังหวัดมุกดาหาร ตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีอาณาเขตติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน ความยาว ๗๒ กิโลเมตร และเป็นพื้นที่ที่แม่น้ำโขงไหลผ่านกว้างที่สุดของประเทศไทย คือมีความกว้างถึง ๑,๖๐๐ เมตร ตั้งอยู่เส้นรุ้งที่ ๑๖ - ๑๗ องศาเหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๔ - ๑๐๕ องศาตะวันออก มีพื้นที่ ๔,๓๓๙.๘๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๗๑๒,๓๙๔ ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๖๔๒ กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง เป็นเมืองหน้าด่านชายแดน หรือกล่าวสั้นๆหนึ่งได้ว่าเป็นประตูอินโดจีน ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการเป็นเมืองการค้าการท่องเที่ยวชายแดน โดยมีสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ ๒ ไทย-ลาว เป็นเส้นทางสัญจรผ่านแดน

๒) อาณาเขต

จังหวัดมุกดาหาร เป็นจังหวัดที่ ๗๓ ของประเทศไทย และจังหวัดที่ ๑๗ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับอำเภอนาแก อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และอำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร
- ทิศใต้** ติดต่อกับอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อำเภอขามุนาม จังหวัดอำนาจเจริญ และอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
- ทิศตะวันออก** ติดต่อกับแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน
- ทิศตะวันตก** ติดต่อกับอำเภอเขาวง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

แผนที่เขตการปกครองจังหวัดมุกดาหาร

๓) จุดผ่านแดน

(๑) จุดผ่านแดนถาวร มีจำนวน ๒ จุด ดังนี้

จุดที่ ๑ ท่าข้ามท่าเทียบเรือเทศบาลเมืองมุกดาหารกับเมืองโกสอนพมวิหาน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๙

จุดที่ ๒ สะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย – ลาว แห่งที่ ๒ มุกดาหาร-สะหวันนะเขต (สะพานมิตรภาพ ๒)

(๒) ด้านประเพณี มีตลาดในหมู่บ้านชายแดน ๘ แห่ง ดังนี้

- อำเภอหว้านใหญ่ มี ๔ แห่ง ได้แก่ ด้านบ้านสองคอน ด้านบ้านหว้านใหญ่ ด้านบ้านชะโนด และด้านบ้านบางทรายน้อย

- อำเภอเมืองมุกดาหาร มี ๓ แห่ง ได้แก่ ด้านบ้านสัมปอัย ด้านบ้านบางทรายใหญ่ และด้านบ้านนาสีนวน

- อำเภอดอนตาล มี ๑ แห่ง ได้แก่ ด้านบ้านดอนตาล

(๓) ช่องทางธรรมชาติ (ท่าเรือหมู่บ้าน) มี ๒๔ แห่ง ดังนี้

- อำเภอหว้านใหญ่ มี ๕ แห่ง ได้แก่ ท่าแก่งกะเบา ท่าบ้านสองคอน ท่าบ้านหว้านใหญ่ ท่าบ้านพาลูกา และท่าบ้านดาวเรือง

- อำเภอเมืองมุกดาหาร มี ๑๑ แห่ง ได้แก่ ท่าบ้านบางทรายใหญ่ ท่าบ้านสงเปือย ท่าบ้านนาโปใหญ่ ท่าบ้านโปน้อย ท่าศรีมงคล ท่าบ้านบุงอุทัย ท่าบ้านสัมปอัย ท่าบ้านเหล้าล้อม-โนนศรี ท่าบ้านคอนสาย ท่าบ้านนาแล และท่าบ้านท่าไค้

- อำเภอดอนตาล มี ๘ แห่ง ได้แก่ ท่าบ้านหนองหล่ม ท่าบ้านโคก ท่าบ้านโพธิ์ไทร ท่าบ้านนาโพธิ์ ท่าบ้านนาตาล ท่าบ้านเวินชัย ท่าวัดดอนตาล และท่าบ้านนาห้วยกอก

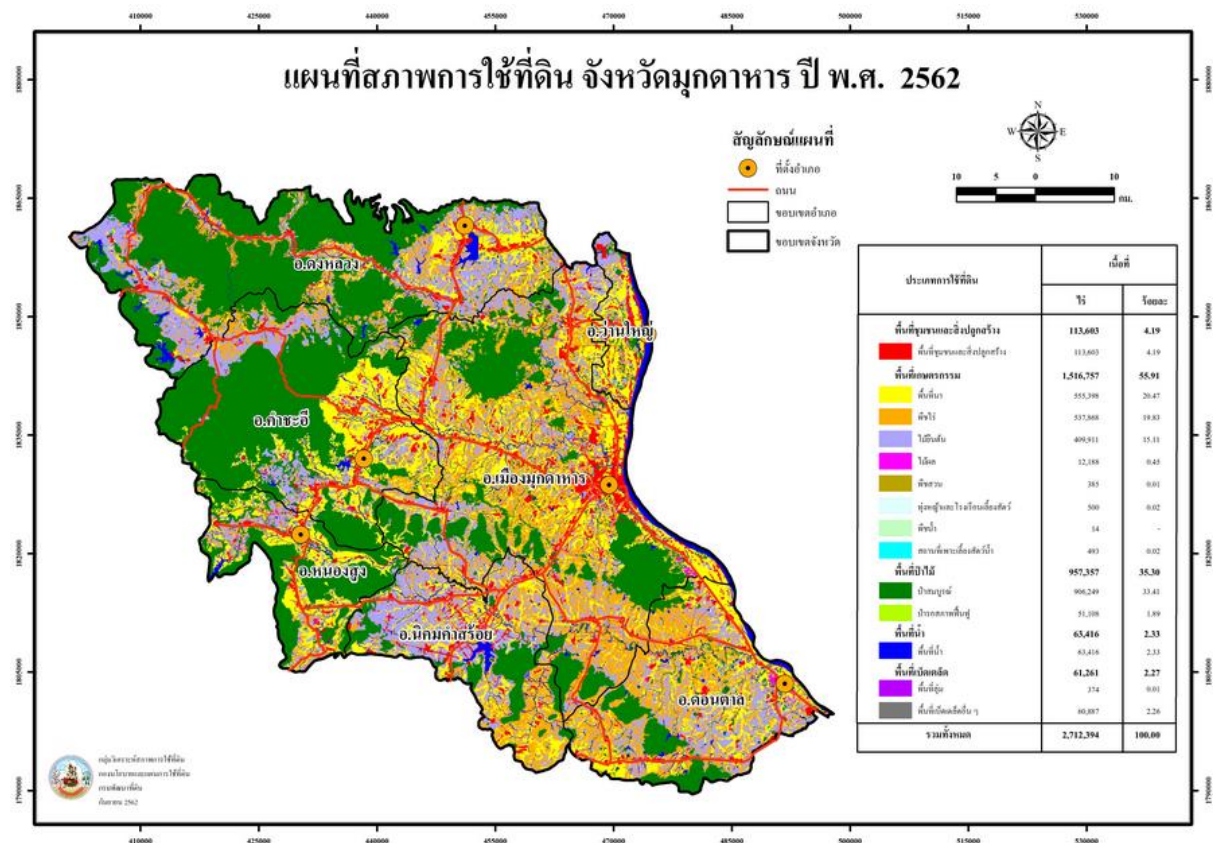

๓.๒ สภาพพื้นที่ ลักษณะภูมิประเทศ และการใช้ที่ดินของจังหวัด

๑) ลักษณะภูมิประเทศ

ทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบสูง ทิศตะวันตกมีเทือกเขาภูพานมีลักษณะเป็นป่าไม้ บางแห่งเป็นป่าทึบ ส่วนทิศตะวันออกเป็นที่ราบสลับป่าไม้ และมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความยาวประมาณ ๗๒ กิโลเมตร มีพื้นที่ราบ ร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ จังหวัด ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ ๙๕๗,๓๕๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓๐ ของพื้นที่จังหวัด

๒) การใช้ที่ดินของจังหวัด

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

ข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๓ แหล่งน้ำจังหวัดมุกดาหาร

๑) แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดมุกดาหาร มีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายหลัก ไหลผ่านพื้นที่ ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล มีลำน้ำสาขาไหลผ่านในพื้นที่อำเภอต่างๆ ได้แก่ ห้วยมุก ห้วยบางทราย ห้วยบังอี่ ห้วยชะโนด ที่ใช้เป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการผลิตประปา การเกษตรกรรม และใช้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ อื่นๆ เช่น การคมนาคม การขนถ่ายสินค้า การประกอบกิจการอุตสาหกรรม การประมง การท่องเที่ยว เป็นต้น

๒) แหล่งน้ำชลประทาน

จังหวัดมุกดาหาร มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง จำนวน ๔ แห่ง อ่างเก็บน้ำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง จำนวน ๑๗ แห่ง พื้นที่ชลประทาน ๔๙,๗๒๐ ไร่ ความจุอ่างเก็บน้ำ ๑๐๑.๓๔ ล้านลูกบาศก์เมตร

ตารางที่ ๑ อ่างเก็บน้ำโครงการชลประทานขนาดกลาง

ลำดับ	โครงการ/อ่างเก็บน้ำ	อำเภอ	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	ความจุอ่างเก็บน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)
๑	อ่างเก็บน้ำห้วยขี้เหล็ก	นิคมคำสร้อย	๑๐,๐๒๕	๒๖.๗๕
๒	อ่างเก็บน้ำห้วยชะโนด	ดงหลวง	๑๖,๐๐๐	๑๘.๔๐
๓	อ่างเก็บน้ำคันแทใหญ่	คำชะอี	๐	๔.๖๒
๔	อ่างเก็บน้ำห้วยมุก	คำชะอี	๑,๖๕๖	๔.๙๐
รวม			๒๗,๖๘๑	๕๔.๖๗

ที่มา : โครงการชลประทานมุกดาหาร

ตารางที่ ๒ อ่างเก็บน้ำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง

ลำดับ	โครงการ/อ่างเก็บน้ำ	อำเภอ	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	ความจุอ่างเก็บน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)
๑	อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่	ดงหลวง	๑,๖๐๐	๑๒.๘๐
๒	อ่างเก็บน้ำห้วยพู่	ดงหลวง	๓,๐๐๐	๔.๕๐
๓	อ่างเก็บน้ำห้วยพุง	ดงหลวง	๑,๔๐๕	๔.๐๐
๔	อ่างเก็บน้ำห้วยหินลับ	ดงหลวง	๑,๗๐๐	๔.๐๐
๕	อ่างเก็บน้ำห้วยไร่	ดงหลวง	๑,๕๐๐	๒.๘๐
๖	อ่างเก็บน้ำห้วยทา	ดงหลวง	๑,๒๐๐	๒.๒๓
๗	อ่างเก็บน้ำห้วยหอย	ดงหลวง	๑,๓๐๐	๒.๐๐
๘	อ่างเก็บน้ำห้วยตะไถ	ดงหลวง	๔๐๐	๐.๘๓
๙	อ่างเก็บน้ำบ้านसानแก้ว	ดงหลวง	๕๐๐	๐.๕๔
๑๐	อ่างเก็บน้ำห้วยแคน	ดงหลวง	๗๕๐	๒.๑๐
๑๑	อ่างเก็บน้ำบ้านขาน้ำ	ดงหลวง	๑,๓๐๐	๑.๗๐
๑๒	อ่างเก็บน้ำห้วยไร่ ๒	เมือง	๓,๒๘๔	๒.๖๘
๑๓	อ่างเก็บน้ำห้วยสิงห์	เมือง	๘๐๐	๐.๗๔
๑๔	อ่างเก็บน้ำห้วยหมากไฟ	เมือง	๘๐๐	๑.๕๐
๑๕	อ่างเก็บน้ำห้วยหินลาด	เมือง	๐	๑.๓๕
๑๖	อ่างเก็บน้ำห้วยขี้เหล็ก(ตอนบน)	ดอนตาล	๑,๐๐๐	๑.๒๐
๑๗	อ่างเก็บน้ำถ้ำไม้ดู่	คำชะอี	๑,๕๐๐	๑.๗๐
รวม			๒๒,๐๓๙	๔๖.๖๗

ที่มา : โครงการชลประทานมุกดาหาร

ข้อมูล ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๓) ทรัพยากรน้ำบาดาล

บ่อน้ำบาดาลที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐ จำนวน ๕๖๙ บ่อ ซึ่งแบ่งเป็น บ่อน้ำบาดาลสำหรับอุปโภค-บริโภค ๓๗๐ แห่ง บ่อน้ำบาดาลประเภทธุรกิจ ๑๖๔ แห่ง และบ่อน้ำบาดาลเพื่อเกษตรกรรม ๓๕ แห่ง

ตารางที่ ๓ สถิติบ่อน้ำบาดาล จังหวัดมุกดาหาร ๒๕๕๖ – ๒๕๖๑

ประเภท	พ.ศ. ๒๕๕๖	พ.ศ. ๒๕๕๗	พ.ศ. ๒๕๕๘	พ.ศ. ๒๕๕๙	พ.ศ. ๒๕๖๐	พ.ศ. ๒๕๖๑
อุปโภคหรือบริโภค	๒๐๒	๒๐๒	๒๓๖	๒๗๓	๓๒๓	๓๗๐
ธุรกิจ	๑๓๐	๑๓๕	๑๒๘	๑๓๖	๑๓๙	๑๖๔
เกษตรกรรม	๒๐	๒๐	๒๐	๑๘	๑๗	๓๕
รวม	๓๕๒	๓๕๗	๓๘๔	๔๒๗	๔๗๙	๕๖๙

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมุกดาหาร

๓.๔ ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดมุกดาหาร แบ่งออกได้ ๓ ฤดูกาล ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม จะมีมวลอากาศเย็นหรือบริเวณความกดอากาศสูงแผ่ลงมาปะทะกับมวลอากาศร้อน ซึ่งจะทำให้บริเวณดังกล่าวเกิดพายุฝนฟ้าคะนองลมกระโชกแรงเกิดขึ้นได้ หรือเรียกอีกอย่างว่า พายุฤดูร้อน ซึ่งจะสร้างความเสียหายเกิดขึ้นในบริเวณที่พายุพัดผ่าน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคม จะเกิดฝนทั้งช่วงประมาณปลายเดือนมิถุนายน - ต้นเดือนกรกฎาคม ปริมาณฝนที่เกิดจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอาความชื้นเข้ามา และปริมาณฝนที่เกิดจากร่องฝนหรือร่องความกดอากาศต่ำ พาดผ่านในแนวตะวันออก-ตก ทำให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนองเป็นบริเวณกว้าง ส่วนปริมาณฝนมากที่สุดก็จะได้จากพายุหมุนเขตร้อนจากทะเลจีนตอนใต้เคลื่อนเข้ามาปีหนึ่งประมาณ ๒-๓ ลูก จะเกิดฝนตกเป็นบริเวณกว้าง

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ จะมีมวลอากาศเย็นหรือบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีน แผ่ลงมาปกคลุมบริเวณดังกล่าวทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้งโดยทั่วไป

อุณหภูมิ ในปี ๒๕๖๒ จังหวัดมุกดาหารมีอุณหภูมิสูงสุด ๔๑.๖ องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิต่ำสุด ๑๒.๒ องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝน ระหว่างปี ๒๕๖๒ มีจำนวนฝนตก ๙๐ วัน ปริมาณฝนตกวัดได้ ๑,๕๘๗ มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ปี ๒๕๖๒ มีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด ร้อยละ ๑๐๐ ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุด ร้อยละ ๒๑

ตารางที่ ๔ สถิติอุณหภูมิสูงสุด - ต่ำสุดและอุณหภูมิเฉลี่ยจังหวัดมุกดาหาร ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒

ปี พ.ศ.	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิเฉลี่ย
๒๕๕๘	๔๑.๗	๑๒.๒	๒๘.๕๙
๒๕๕๙	๔๒.๓	๑๐.๕	๒๘.๑๙
๒๕๖๐	๓๙.๕	๑๑.๖	๒๗.๖๔
๒๕๖๑	๓๙.๖	๑๑.๕	๒๗.๒๘
๒๕๖๒	๔๑.๖	๑๒.๒	๒๗.๙๔

ตารางที่ ๕ สถิติปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกในจังหวัดมุกดาหาร ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒

ปี พ.ศ.	ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)
๒๕๕๘	๑,๑๖๘.๑๐	๑๐๑
๒๕๕๙	๑,๓๐๘.๗๐	๑๑๔
๒๕๖๐	๒,๐๕๖.๘๐	๑๓๒
๒๕๖๑	๑,๙๕๓.๒๐	๑๒๐
๒๕๖๒	๑,๕๘๗.๐๐	๙๐

ตารางที่ ๖ สถิติความชื้นสัมพัทธ์จังหวัดมุกดาหาร ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒

ปี พ.ศ.	ความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด ร้อยละ(%)	ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุด ร้อยละ(%)	ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย ร้อยละ (%)
๒๕๕๘	๙๘	๒๒	๖๗.๑๓
๒๕๕๙	๙๙	๒๑	๖๗.๕๔
๒๕๖๐	๙๙	๒๗	๖๘.๗๕
๒๕๖๑	๙๙	๓๔	๖๙.๒๙
๒๕๖๒	๑๐๐	๒๑	๗๐.๔๙

๓.๕ ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

๑) เขตการปกครอง

จังหวัดมุกดาหารแบ่งเขตการปกครองเป็น ๗ อำเภอ ๕๒ ตำบล ๕๒๖ หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๒๓ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ๒๙ แห่ง

ตารางที่ ๗ เขตการปกครองของจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	อบจ.	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.	ระยะทาง (กม.)
เมืองมุกดาหาร	๑,๒๓๕	๑๒	๑๔๙	๑	๑	๙	๒	๐
คำชะอี	๗๑๓	๙	๘๘	-	-	๑	๙	๓๕
นิคมคำสร้อย	๓๗๗	๗	๗๙	-	-	๒	๖	๒๘
ดอนตาล	๕๑๑	๗	๖๓	-	-	๓	๕	๓๓
หว้านใหญ่	๘๕	๕	๔๓	-	-	๒	๒	๓๕
ดงหลวง	๑,๐๗๖	๖	๖๐	-	-	๓	๓	๕๖
หนองสูง	๔๑๐	๖	๔๔	-	-	๓	๒	๕๐
รวม	๔,๔๐๗	๕๒	๕๒๖	๑	๑	๒๓	๒๙	

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมุกดาหาร

ข้อมูล ณ วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๒) ประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดทั้งสิ้น จำนวน ๓๕๓,๑๗๔ คน แยกเป็น เพศชาย จำนวน ๑๗๖,๗๐๘ คน เพศหญิง จำนวน ๑๗๖,๔๖๖ คน ประกอบด้วยชนพื้นเมือง ๘ เผ่า ได้แก่ ผู้ไท ไทยย้อ ไทยข่า ไทยโซ่ ไทยกะเลิง ไทยแสก ไทยกุลา และไทยอีสาน ดังนี้

ตารางที่ ๘ จำนวนประชากรของจังหวัดมุกดาหาร

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
เมืองมุกดาหาร	๖๘,๕๕๗	๖๘,๖๑๖	๑๓๗,๑๗๓
คำชะอี	๒๓,๖๖๑	๒๓,๖๙๘	๔๗,๓๕๙
นิคมคำสร้อย	๒๒,๒๒๓	๒๒,๒๔๐	๔๔,๔๖๓
ดอนตาล	๒๒,๒๙๔	๒๒,๒๔๖	๔๔,๕๔๐
หว้านใหญ่	๙,๙๐๒	๙,๘๖๐	๑๙,๗๖๒
ดงหลวง	๑๙,๗๐๙	๑๙,๓๗๙	๓๙,๐๘๘
หนองสูง	๑๐,๓๖๒	๑๐,๔๒๗	๒๐,๗๘๙
รวม	๑๗๖,๗๐๘	๑๗๖,๔๖๖	๓๕๓,๑๗๔

แหล่งที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ส่วนที่ ๔

ลักษณะพันธุ์และนิสัยปลูกดกแก้ว

ส่วนที่ ๔

ลักษณะพันธุ์และนิสัยปลากดแก้ว

ลักษณะพันธุ์และนิสัยปลากดแก้ว

ปลากดแก้ว

ชื่อท้องถิ่น : ปลาคัง ปลาเค็ง กดคัง กดหางแดง กดข้างหม้อ กดเขี้ยว

ชื่อสามัญ : Asian redtail catfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Hemibagrus wyckioides* (Fang & Chaux, ๑๙๕๙)

ลักษณะทั่วไป

ปลากดแก้ว เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งที่ไม่มีเกล็ด อยู่ในวงศ์ปลากด (Bagridae) ขนาดโตเต็มที่มีความยาว ๑.๕ เมตร น้ำหนัก ๑๐๐ กิโลกรัม แต่ที่พบโดยทั่วไปมีขนาดประมาณ ๕๐ - ๖๐ เซนติเมตร น้ำหนัก ๔-๖ กิโลกรัม ปลากดแก้วมีลักษณะลำตัวคล้ายกับปลาดุก แต่จะมีส่วนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และสังเกตได้ง่าย คือ ลำตัวมีสีเทาอ่อนอมฟ้าหรือเขียวมะกอก ท้องสีขาว ครีบท้องมีสีแดงสดหรือสีส้มสด หนวดมี ๔ คู่ หนวดคู่บนสุดมีความยาวมากที่สุด ซึ่งจะยาวได้เกือบถึงโคนหาง ส่วนหนวดคู่ด้านล่างจะสั้นถึงแค่ประมาณครึ่งบอ ไม่มีแถบขาวบนขอบครีบท้องส่วนบนเหมือนปลากดชนิดอื่น

บริเวณหัวด้านบนจะเป็นกระดูกหนาและแข็ง มีลักษณะแบนราบลงทางด้านปาก ส่วนตามี ๒ ข้าง มีคอนข้างเล็ก และมองเห็นไม่ค่อยดี ซึ่งส่วนใหญ่ปลากดจะใช้หนวดนำทางเป็นหลัก ส่วนปากจะมีขนาดใหญ่ มุมปากกว้าง บนขากรรไกรภายในปากจะมีฟันซี่เล็กๆเป็นแผง

ส่วนครีบบมี ๘ ครีบ ประกอบด้วยครีบอกที่อยู่ด้านล่างของเหงือกจะมีขนาดใหญ่ มีก้านครีบแข็งอยู่อันแรก ซึ่งมักจะเป็นอันตรายเวลาจับ เพราะอาจทิ่มมือได้ง่าย ถัดจากจากครีบอกจะเป็นครีบท้องซึ่งอยู่บริเวณกลางลำตัว และถัดมาอีกจะเป็นครีบก้น จนสุดท้ายเป็นครีบท้อง ส่วนบนหลังมีครีบท้อง ๒ จุด จุดแรกอยู่บริเวณกลางลำตัว และครีบท้องจุดต่อมาจะอยู่ค่อนข้างก่อนถึงโคนหาง ทั้งนี้ ก้านครีบของปลากดแก้วที่โตเต็มวัยจะมีสีแดงเรื่อ

แม่พันธุ์ปลา ช่องเพศมีลักษณะกลมรูสีแดงจะมีส่วนท้องอูม และอ่อนนิ่ม ในฤดูวางไข่ พ่อพันธุ์ มีรูปร่างลำตัวเรียวยาว มีติ่งเพศยาวสีชมพูเรื่อๆ ไม่สามารถรีดน้ำเชื้อออกมาได้ ปลาพ่อแม่พันธุ์ ควรมีขนาด ๒-๓ กก.ขึ้นไป

แหล่งอาศัยและการกระจาย

ปลากดแก้ว เป็นปลาที่พบได้มากในแหล่งน้ำไหล ซึ่งจะพบได้ตามแม่น้ำสายหลัก และแม่น้ำสาขาค่อยๆ ไหลลงสู่ทะเล ในประเทศไทยพบแพร่กระจายกว้างขวาง มีถิ่นอาศัยในแหล่งน้ำธรรมชาติบริเวณแม่น้ำลำคลอง เช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำมูล แม่น้ำน่าน แม่น้ำยม แม่น้ำปิง แม่น้ำแควน้อย ตลอดจนอ่างเก็บน้ำและเขื่อนต่างๆ เช่น เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนภูมิพล เขื่อนรัชชประภา เขื่อนศรีนครินทร์ เป็นต้น ส่วนในต่างประเทศพบในแม่น้ำโขงและลุ่มน้ำสาขา เช่น ในมณฑลยูนนานประเทศจีน ประเทศลาว และพบในทะเลสาบประเทศเขมร แม่น้ำสาละวิน ประเทศพม่า เป็นต้น

อาหารและนิสัยการหาอาหารของปลากดแก้ว

ปลากดแก้ว เป็นปลาประเภทกินเนื้อ ทั้งเนื้อที่มีชีวิต และที่เป็นซากสัตว์ มีความยาวของลำไส้เท่ากับความยาวลำตัว โดยเฉพาะอาหารที่สำคัญตามธรรมชาติ ได้แก่ ปลาขนาดเล็ก กบ เขียด และซากสัตว์เน่าเปื่อยต่างๆ ปลากดแก้ว เป็นปลาที่ค่อนข้างดุร้าย ชอบไล่กัดปลาชนิดอื่นที่เข้ามาใกล้ และไม่ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งบางครั้งก็มักจะชอบไล่กัดปลากดแก้วตัวอื่นที่เข้ามาใกล้เช่นกัน โดยปกติปลากดแก้วจะชอบออกหาอาหารในเวลากลางคืน จึงมักจับปลากดแก้วได้มากในเวลากลางคืน ซึ่งมีน้อยที่จะออกหาอาหารในเวลากลางวัน เนื่องจากในช่วงกลางวัน ปลากดแก้วมักจะหลบอาศัยตามโพรงไม้ โพรงหินหรือซอกหินเป็นหลัก โดยเฉพาะบริเวณที่มีโขดหินหรือมีขอนไม้บริเวณแอ่งน้ำลึก ทั้งนี้ สำหรับการเลี้ยงปลากดแก้วสามารถฝึกให้กินอาหารสำเร็จรูปได้

ส่วนที่ ๕

การเพาะพันธุ์และการอนุบาลปลากดแก้ว

ส่วนที่ ๕

การเพาะพันธุ์และการอนุบาลปลากดแก้ว

๕.๑ การเพาะพันธุ์ปลากดแก้ว

ปลากดแก้ว ที่จับมาปล่อยขังในบ่อมักจะวางไข่ยาก จึงต้องใช้วิธีฉีดฮอร์โมนกระตุ้นให้วางไข่จึงจะได้ผลดี โดยวิธีฉีดฮอร์โมนผสมเทียม โดยพ่อแม่พันธุ์ที่ใช้ในการเพาะพันธุ์อาจเป็นปลาที่รวบรวมจากแหล่งน้ำธรรมชาติและนำมาเลี้ยงให้มีความสมบูรณ์เพศในบ่อดิน หรือเป็นปลาที่คัดเลือกมาจากลูกปลาที่เลี้ยงในบ่อดิน ที่มีลักษณะเด่นนำมาเลี้ยงให้เป็นพ่อแม่พันธุ์ จะได้อัตราการปล่อยพ่อแม่พันธุ์ปลาลงเลี้ยงในบ่อดิน ๑ ตัว/๕ ตารางเมตร ให้อาหารเม็ดที่มีโปรตีนไม่ต่ำกว่า ๓๐ เปอร์เซ็นต์ โดยพ่อแม่พันธุ์จะมีความสมบูรณ์เพศ สามารถนำมาเพาะพันธุ์ได้ในช่วงระหว่างเดือน พ.ค.-ก.ย. แม่พันธุ์ปลาที่สมบูรณ์เพศจะสังเกตได้ โดยจะมีส่วนท้องอูมและอ่อนนุ่ม ช่องเพศมีลักษณะกลมมนมีสีแดงถึงแดงเข้ม พ่อพันธุ์จะมีรูปร่างลำตัวเรียวยาวมีติ่งเพศยาวเรียว สีชมพูเรื่อๆ ไม่สามารถรีดน้ำเชื้อออกมาได้ พ่อแม่พันธุ์ปลาควรมีขนาด ๒-๓ กิโลกรัมขึ้นไป วิธีการฉีดฮอร์โมนกระตุ้นให้แม่ปลาวางไข่มี ๒ วิธี ได้แก่

๑. การใช้ต่อมใต้สมองปลามาผสมรวมกับฮอร์โมนสกัด HCG

๒. การฉีดด้วยฮอร์โมนสังเคราะห์ ที่ต้องฉีดด้วยฮอร์โมน ๒ ชนิด

– ฮอร์โมน Buserelin หรือชื่อทางการค้า ซูพรีแฟคท์ (Suprefact) ปริมาณ ๒๐ ไมโครกรัม/ปลา ๑ กิโลกรัม สำหรับใช้ฉีดเข็มแรก

– ฮอร์โมน Domperidone หรือชื่อทางการค้า โมติเลียม (Motilium) ปริมาณ ๑๐ มิลลิกรัม/ปลา ๑ กิโลกรัม สำหรับใช้ฉีดหลังจากฉีดฮอร์โมน Buserelin

การฉีดฮอร์โมนสามารถแบ่งได้ทั้งการฉีดครั้งเดียวและสองครั้ง ตำแหน่งที่ฉีดฮอร์โมนคือ บริเวณกล้ามเนื้อด้านข้างลำตัว หรือบริเวณช่องท้องโดยการฉีดครั้งเดียวใช้อัตราความเข้มข้นของฮอร์โมนสังเคราะห์ ๑๕-๒๐ ไมโครกรัม/กิโลกรัม สามารถนำแม่ปลามารีดไข่ผสมเทียมได้ในเวลา ๑๒.๐๐-๑๓.๓๐ ชั่วโมง ส่วนการแบ่งฉีดสองครั้งใช้อัตราความเข้มข้นฮอร์โมนสังเคราะห์ครั้งแรก ๕ ไมโครกรัม/กิโลกรัม เว้น ๖ ชั่วโมง ครั้งที่สอง ๑๕ ไมโครกรัม/กิโลกรัม การฉีดฮอร์โมนทุกครั้งใช้ร่วมกับยาเสริมฤทธิ์ ๑๐ มิลลิกรัม/กิโลกรัม สามารถนำแม่ปลามารีดไข่ ผสมเทียมได้ในเวลา ๖.๐๐ - ๙.๓๐ ชั่วโมง หลังจากฉีดฮอร์โมนครั้งที่สองการผสมเทียมใช้วิธีแห้ง เมื่อแม่ปลาพร้อมวางไข่ให้นำมารีดไข่ใส่ภาชนะที่เตรียมไว้แล้ว ผ่าท้องปลาเพศผู้เพื่อนำถุงน้ำเชื้อมาบดผสมกับไข่ของแม่ปลาแล้วใช้ชนไก่คนให้ทั่ว ล้างด้วยน้ำสะอาด แล้วจึงนำไปฟักในภาชนะที่เตรียมไว้สำหรับให้ไข่ติด ซึ่งแขวนลอยอยู่ในบ่อเพาะฟัก ที่มีหลังคาปกคลุม การเทไข่พยายามให้ไข่กระจายไปทั่ว ๆ อย่าให้ไข่กองทับกัน ซึ่งจะทำให้ไข่เสีย ไข่ปลากดแก้วเป็นไข่จม มีสารเหนียวห่อหุ้ม มีขนาด ๒.๒๕ มิลลิเมตรไข่ดีจะมีสีเหลืองใส ส่วนไข่เสียจะเป็นสีขาวขุ่น ที่อุณหภูมิ ๒๗ องศาเซลเซียส ไข่จะฟักออกเป็นตัวใช้เวลา ๓๐-๓๒ ชั่วโมง ลูกปลาที่ฟักออกเป็นตัว มีขนาดความยาว ๕-๖ มิลลิเมตร มีถุงไข่แดงกลมใหญ่ใช้เวลา ๓ วันจึงดูดซับไข่แดงหมดแล้วเริ่มกินอาหาร ใช้เวลาในการพัฒนาจนมีลักษณะเหมือนตัวเต็มวัยเป็นเวลา ๑๐ วัน และมีขนาดความยาวเฉลี่ย ๒.๒ ซม.

๕.๒ การอนุบาลปลากดแก้ว

หลังจากที่ไข่ฟักเป็นลูกปลาแล้ว ประมาณ ๓-๕ วัน ลูกปลากดแก้วจึงเริ่มกินอาหาร ดังนั้น หลังการฟักเป็นตัวจำเป็นต้องเลี้ยงอนุบาลก่อน ปล่อยลงเลี้ยงในบ่อดินหรือในกระชัง เพื่อให้ลูกปลาสามารถเติบโต และพร้อมที่จะอาศัยตามสภาพธรรมชาติให้มากที่สุด ทั้งนี้ จะต้องจับแยกพ่อแม่ปลาตั้งแต่หลังการผสมน้ำเชื้อแล้ว และบ่ออนุบาลจะต้องมีระบบเปลี่ยนถ่ายน้ำได้

การอนุบาลลูกปลากดแก้วอาจใช้หลายรูปแบบ อาทิ การอนุบาลในกระชังตาถี่ การอนุบาลในบ่อซีเมนต์ หรือ การอนุบาลในตู้กระจก ซึ่งมีระยะการอนุบาลนาน ๓๐-๕๐ วัน ขึ้นอยู่กับการจัดการดูแล ทั้งนี้ เกษตรกรมักจะอนุบาลให้ลูกปลากดแก้วเติบโตจนมีขนาดประมาณ ๒-๓ เซนติเมตร ก็พร้อมที่จะนำออกจำหน่ายหรือปล่อยเลี้ยงในบ่อดินต่อไป แต่หากปล่อยเลี้ยงในกระชังจะใช้ลูกปลาที่มีขนาดใหญ่กว่านี้ ซึ่งจะต้องอนุบาลนาน ๔-๖ เดือน หรือมากกว่า ซึ่งจะต้องให้ได้ขนาดตั้งแต่ ๒ นิ้ว ขึ้นไป

๑. การอนุบาลในบ่อซีเมนต์

การอนุบาลปลากดแก้วในบ่อซีเมนต์เป็นวิธีที่ช่วยให้จัดการง่าย แต่มักเสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง แต่จะเหมาะสมสำหรับผู้ที่มีที่ดินน้อย ไม่สามารถสร้างบ่อดินได้ บ่อซีเมนต์ที่ใช้มักจะก่อด้วยอิฐมอญ ขนาดพื้นที่ ๑๐ - ๕๐ ตารางเมตร ที่ ระดับขอบบ่อสูงประมาณ ๕๐ - ๑๐๐ เซนติเมตร ใส่น้ำสูงประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตร อัตราการปล่อยลูกปลากดแก้ว ๘๐๐ ตัว/ตารางเมตร

๒. การอนุบาลในบ่อดิน

การอนุบาลในบ่อดินจะต้องใช้ลูกปลากดแก้วที่อนุบาลในบ่อซีเมนต์หลังฟักออกมาเป็นตัวแล้ว ๘-๑๐ วัน ซึ่งเป็นระยะที่ลูกปลากดแก้วเริ่มหาอาหารเองได้บ้างแล้ว ทั้งนี้ บ่อดินอนุบาลจะทำหน้าที่อนุบาลต่อจนถึงระยะพร้อมที่จะปล่อยเลี้ยง ซึ่งมักขุดบ่อดินขนาดเล็กประมาณ ๒๐๐-๘๐๐ ตารางเมตร ลึกประมาณ ๑๐๐-๑๕๐ เซนติเมตร และควรเตรียมบ่อไม่ให้มีโคลนตม พื้นบ่อเรียบ ลาดเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งบริเวณลาดต่ำสุดควรขุดบ่อเล็กๆเป็นแอ่งสำหรับรวบรวมลูกปลา รวมน้ำหรือโคลนตม อัตราการปล่อยที่ ๖๐ ตัว/ตารางเมตร

๓. การอนุบาลในกระชัง

การอนุบาลลูกปลากดแก้วในกระชังก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยให้ลูกปลาเติบโตได้ดี เพราะน้ำจะมีคุณภาพดีตลอด ไม่ต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อย และสภาพแวดล้อมเป็นไปตามธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งมักทำกระชังในบ่อดินขนาดใหญ่หรือในแม่น้ำ ซึ่งจะเป็นกระชังตาถี่ ขนาดประมาณ ๑ x ๑ x ๑.๕ เมตร อัตราการปล่อย ๑๐๐ ตัว/กระชัง

๕.๓ การให้อาหารแก่ลูกปลากดแก้ว

การให้อาหารแก่ลูกปลาในระยะอนุบาล ในช่วงแรกหลังการฟักเป็นตัว ๓-๑๐ วัน หรือหลังจากไข่แดงหน้าท้องหมดแล้ว จะให้เป็นไข่สุกบดละเอียด ร่วมกับไรแดง จากนั้น จึงให้เป็นปลาบดร่วมกับอาหารสำเร็จรูปขนาดเล็ก ซึ่งมักใช้อาหารปลาตุ๊ก รวมถึงอาหารสดชนิดอื่น อาทิ ไล่เดือนดิน ปลวก เป็นต้น ความถี่การให้ที่ ๒ ครั้ง/วัน จนอิ่ม

เมื่อเลี้ยงอนุบาลนาน ๒๕-๓๐ วัน จะได้ลูกปลาขนาด ๒ -๓ เซนติเมตร หนักประมาณ ๔ -๕ กรัม แต่หากอนุบาลในกระชังที่เวลา ๒-๓ เดือน จะให้ความยาวลำตัวได้ถึง ๘-๑๐ เซนติเมตร หรือ ๔-๔.๘ นิ้ว และหากอนุบาลต่ออีก ๒-๓ เดือน จะได้ความยาวลำตัว ๑๐-๑๘ เซนติเมตร หรือประมาณ ๔-๗ นิ้ว และมีอัตราการรอดสูง ต้นทุนในการอนุบาล ๒-๒.๕ บาท/ตัว

ส่วนที่ ๖

การเลี้ยงปลาสดแก้ว

ส่วนที่ ๖

การเลี้ยงปลากดแก้ว

การเลี้ยงปลากดแก้ว

ปลากดแก้วในอดีตเป็นปลาที่จับได้มากในแม่น้ำ แต่ปัจจุบันเริ่มหายากมากขึ้น หากจับได้จึงมักขายได้ในราคาสูง ดังนั้น จึงมีเกษตรกรเริ่มนำปลากดแก้วมาเพาะเลี้ยงเพื่อจำหน่ายมากขึ้นในปัจจุบัน การเลี้ยงปลากดแก้วสามารถเลี้ยงในบ่อดินและในกระชังได้ แต่ยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากการขาดแคลนลูกพันธุ์ปลา ขาดแคลนแหล่งอาหารปลา และใช้ระยะเลี้ยงนานโดยการรวบรวมลูกพันธุ์จากธรรมชาติ หรือซื้อลูกพันธุ์จากศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด และฟาร์มเอกชนที่เพาะพันธุ์ การเลี้ยงในบ่อดินและในกระชัง ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ใช้อาหารปลาสดเป็นอาหาร และอาหารสำเร็จรูป โปรตีนไม่น้อยกว่า ๓๐ เปอร์เซ็นต์

๑. การเลี้ยงปลากดแก้วในกระชัง

การเลี้ยงปลากดแก้วในกระชัง นิยมปล่อยลูกปลากดแก้วขนาดตั้งแต่ ๔ นิ้ว ขึ้นไป และใช้กระชังอวนขนาด ๓x๓x๑.๕ เมตร ปล่อยลูกปลากดแก้ว ขนาด ๔ นิ้ว ในอัตรา ๕๐๐ ตัว/กระชัง ให้ปลาสดและอาหารสำเร็จรูป วันละ ๒ ครั้ง ระยะเวลากการเลี้ยง ๑๘ เดือน ได้ผลผลิตปลา ๘๐๐-๑,๐๐๐ กิโลกรัม/กระชัง ปลาขนาดเฉลี่ย ๑.๕-๒.๓ กิโลกรัม/ตัว

การให้อาหารจะให้อาหารสำเร็จรูปที่เป็นอาหารปลาคุณภาพ และเสริมด้วยเนื้อปลาสด ความถี่วันละ ๒ ครั้ง เมื่อเลี้ยงนาน ๖ เดือน จะได้ปลากดแก้วน้ำหนัก ๐.๔ - ๐.๕ กิโลกรัม/ตัว รวมแล้วต่อกระชังประมาณ ๒๐๐ - ๔๐๐ กิโลกรัม และเลี้ยงนาน ๑๐ เดือน จะได้ปลากดแก้วน้ำหนัก ๑-๑.๒ กิโลกรัม/ตัว รวมแล้วต่อกระชังประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ กิโลกรัม/กระชัง

๒. การเลี้ยง

ปลากดแก้วในบ่อดิน

การเลี้ยงในบ่อดินขนาด ๑,๖๐๐ ตารางเมตร ปล่อยลูกปลากดแก้ว ขนาด ๖ นิ้ว น้ำหนักเฉลี่ย ๑๕-๒๐ กรัม จำนวน ๑,๕๐๐ ตัว ให้อาหารสดร่วมกับอาหารสำเร็จรูป วันละ ๒ ครั้ง ระยะเวลากการเลี้ยง ๑๘ เดือน ได้ผลผลิตปลา ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ กิโลกรัม (ปลาขนาดตั้งแต่ ๑.๕-๒ กิโลกรัม/ตัว)

การให้อาหารจะเป็นอาหารปลาคุณภาพ และเสริมด้วยอาหารอย่างอื่น อาทิ กุ้งขนาดเล็ก ไล่เดือน เป็นต้น และความถี่ ๒ ครั้ง/วัน โดยเน้นให้ช่วงเย็นหรือช่วงค่ำมากกว่าช่วงกลางวัน เมื่อเลี้ยงนาน ๔ เดือน จะได้ปลาหนัก ๐.๑-๐.๔ กิโลกรัม/ตัว หากปล่อยเลี้ยงได้ ๓,๐๐๐ ตัว จะได้ผลผลิตประมาณ ๓๐๐-๑,๒๐๐ กิโลกรัม หรือเฉลี่ยประมาณ ๖๐๐ กิโลกรัม และเมื่อเลี้ยง ๘ เดือน จะได้น้ำหนักปลา ๐.๔ - ๐.๗๐ กิโลกรัม/ตัว หรือคิดเฉลี่ยที่ ๐.๕๕ กิโลกรัม/ตัว ที่ ๓,๐๐๐ ตัว จะได้ผลผลิตปลาที่ ๑,๖๕๐ กิโลกรัม ทั้งนี้ ต้นทุนการผลิตประมาณ ๑๖-๑๘ บาท/ตัว

ส่วนที่ ๗

ข้อมูลการเลี้ยงปลากดแก้ว
จังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่ ๗

ข้อมูลการเลี้ยงปลากดแก้วจังหวัดมุกดาหาร

การเลี้ยงปลากดแก้ว เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี มีราคาสูง ไม่เหมือนปลาน้ำจืดชนิดอื่นๆ ราคาซื้อขายปลากดแก้วในจังหวัดมุกดาหาร ประมาณ ๒๐๐-๒๕๐ บาทต่อกิโลกรัม อีกทั้ง ปลากดแก้วยังเป็นปลาประจำจังหวัดมุกดาหาร ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร ได้จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจังหวัดมุกดาหาร เพื่อก่อสร้างโรงเพาะฟักพร้อมระบบเพาะฟักลูกปลากดแก้วและลูกปลาน้ำจืดอื่นๆ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่เลี้ยงปลากดแก้วในปัจจุบัน จังหวัดมุกดาหารมีเกษตรกรที่เลี้ยงปลากดแก้วในกระชังริมแม่น้ำโขง จำนวน ๘ ราย เป็นการเลี้ยงขนาดเล็ก เนื่องจากเกษตรกรแต่ละรายยังไม่มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอในการเลี้ยงปลากดแก้ว อีกทั้งปัญหาอุปสรรคของการเลี้ยง ได้แก่ การขาดแคลนลูกพันธุ์ปลากดแก้ว ลูกพันธุ์ปลากดแก้วมีราคาค่อนข้างสูง แหล่งจำหน่ายลูกพันธุ์ปลากดแก้วอยู่ต่างจังหวัด ทำให้การขนส่งลูกพันธุ์ปลาใช้ระยะเวลาและการเดินทางนาน ส่งผลให้ลูกพันธุ์ปลาบอบช้ำเสี่ยงต่อการรอดของลูกพันธุ์ปลา และสภาพแวดล้อมของน้ำและอากาศในกระชังที่เลี้ยง ซึ่งการเลี้ยงปลากดแก้วของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารส่วนใหญ่มีปัญหาลูกพันธุ์ปลาตายในช่วงอนุบาล สำหรับการให้อาหารปลาเกษตรกรจะใช้ทั้งอาหารสำเร็จรูป ปลาสด เป็นต้น ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงปลานิลจะเลี้ยงปลากดแก้วควบคู่กันไปด้วย ซึ่งในกรณีเกิดเหตุการณ์มีปลานิลที่เลี้ยงไว้ตาย เกษตรกรสามารถนำซากปลานิลไปเป็นอาหารเลี้ยงปลากดแก้วได้เป็นอย่างดี

สำหรับตลาดของปลากดแก้วในจังหวัดมุกดาหาร เกษตรกรจะส่งผลผลิตให้ร้านอาหารในจังหวัดมุกดาหาร พ่อค้าทั้งในจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดใกล้เคียง และส่งพ่อค้าแขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว ซึ่งผลผลิตในจังหวัดมุกดาหาร ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ทั้งนี้ เกษตรกรจะจับปลาในช่วงอายุประมาณ ๒ ปี ซึ่งจะมีน้ำหนักเฉลี่ย ๒-๒.๕ กิโลกรัมต่อตัว สำหรับราคารับส่งจะอยู่ที่ ๒๐๐-๒๕๐ บาทต่อกิโลกรัม ขึ้นอยู่กับขนาดของปลา ยิ่งตัวใหญ่ยิ่งมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๙ ข้อมูลการเลี้ยงปลากดแก้วจังหวัดมุกดาหาร

เกษตรกร (ราย)	พื้นที่เลี้ยง (กระชัง)	จำนวนปลา (ตัว)	ปริมาณผลผลิต (อายุครบ ๒ ปี) (กก.)
๘	๔๐	๑๗,๔๐๐	๓๙,๕๔๐

ส่วนที่ ๘

แผนงาน/โครงการของจังหวัดมุกดาหาร

ส่วนที่ ๘

แผนงาน/โครงการของจังหวัดมุกดาหาร

ชื่อโครงการ พัฒนาปลาคุณภาพสูง

กิจกรรมหลัก ก่อสร้างโรงเพาะฟักพร้อมระบบเพาะฟักลูกปลากัดแก้วและลูกปลาน้ำโขงอื่น ๆ

วงเงิน ๙,๗๔๔,๑๐๐ บาท

ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด การพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า

กลยุทธ์ การปรับโครงสร้างทางการเกษตร โดยมุ่งเน้นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

หน่วยดำเนินการ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร

ผู้รับผิดชอบ : นายเฉลิมพล เพชรรัตน์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๔๒ ๐๔๔ ๗๗๕

(๑) หลักการและเหตุผล

(๑.๑) ที่มา : (ระบุ เช่น มติ ครม. นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด หรืออื่นๆ)

สืบเนื่องจากการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) ได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

จังหวัดมุกดาหารได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัด ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕) ให้เป็น เมืองการค้า การเกษตร การท่องเที่ยวชายโขง เชื่อมโยงอาเซียน โดยมีเป้าหมายในการสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากการเพิ่มมูลค่าในภาคการเกษตร การค้าชายแดน อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว เป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเป้าหมายในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและป้องกันภัยธรรมชาติ

จังหวัดมุกดาหารมีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในบ่อดินและกระชัง เนื่องจากมีแม่น้ำโขงไหลผ่านระยะทาง ๗๒ กิโลเมตร ปัจจุบันมีเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน ๑๑,๑๙๘ ราย มีมูลค่าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน กระชัง และจับจากธรรมชาติ จำนวน ๓๐๐ ล้านบาทต่อปี ซึ่งจังหวัดมุกดาหารสามารถเพิ่มผลผลิตและมูลค่าในสาขาประมงได้อีกปีละไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ล้านบาทต่อปี โดยมีการส่งเสริมและพัฒนากาเพาะเลี้ยงปลากัดแก้วให้แก่เกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร

(๑.๒) สรุปสาระสำคัญ

สภาพปัญหา/ความต้องการ : ความต้องการลูกพันธุ์สัตว์น้ำ โดยเฉพาะลูกพันธุ์ปลาน้ำโขง (ปลากัดแก้ว) เป็นที่ต้องการของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งในจังหวัดมุกดาหาร จังหวัดใกล้เคียงและประเทศลาว เป็นจำนวนมาก ซึ่งในอดีตเกษตรกรสามารถรวบรวมลูกพันธุ์ปลาดังกล่าวได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติ ในปัจจุบันลูกพันธุ์ปลากัดแก้วรวบรวมได้น้อย และมีอัตราการตายสูง ซึ่งลูกพันธุ์ปลากัดแก้วที่มีคุณภาพจะต้องเป็นลูกพันธุ์ปลาที่ได้จากการเพาะพันธุ์ โดยของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร ประสบผลสำเร็จในการเพาะพันธุ์ปลาแม่น้ำโขงหลายชนิด ได้แก่ ปลากัดแก้ว ปลาอีสงไทย ปลาตองลาย ปลาโงกเขียว ปลาเก๋ดำ ฯลฯ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร มีภารกิจสำคัญในการวิจัยและพัฒนาด้านการประมง ภายใต้นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นโยบายกรมประมง นโยบายของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ในการส่งเสริมอาชีพด้านประมงให้แก่เกษตรกร และเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำธรรมชาติ ในแต่ละปีศูนย์วิจัยฯ มีเป้าหมายในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อสนับสนุนการปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ จำหน่าย ให้เกษตรกรในพื้นที่

จังหวัดใกล้เคียงและประเทศลาว ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ ตัว โดยมีบ่อเพาะฟัก บ่ออนุบาล และบ่อสร้างอาหารธรรมชาติ ไม่เพียงพอกับการใช้งาน ทำให้ผลิตลูกปลาได้น้อยทั้งชนิดและปริมาณ ดังนั้นศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร มองเห็นโอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาการเพาะพันธุ์ปลากดแก้ว เพื่อให้เกษตรกรมีลูกพันธุ์ปลากดแก้ว หรือลูกพันธุ์ปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่มีศักยภาพนำไปเลี้ยงเพื่อสร้างรายได้ต่อไป

ความเร่งด่วน : (ระบุระดับความจำเป็นเร่งด่วน)

๑. เนื่องจากโรงเพาะฟัก/บ่ออนุบาล/บ่อเพาะอาหารธรรมชาติ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาปลาคุณภาพสูง เพื่อให้สามารถผลิตลูกพันธุ์ปลาให้มีคุณภาพ อัตราการรอดตายสูง และสามารถผลิตลูกพันธุ์ปลาคุณภาพสูงได้เพียงพอความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง

๒. แหล่งน้ำธรรมชาติโดยเฉพาะปลากดแก้วมีปริมาณลดลง การเพาะพันธุ์เพื่อปล่อยพันธุ์ปลาดังกล่าวเป็นการเพิ่มผลผลิตในแหล่งน้ำธรรมชาติให้เกษตรกร/ชาวประมงสามารถทำการประมง เพื่อสร้างรายได้และลดการจับจากธรรมชาติ

(๒) ข้อมูลทั่วไปของโครงการ

(๒.๑) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(๒.๑.๑) เพื่อก่อสร้างโรงเพาะฟัก/บ่ออนุบาล/บ่อเพาะอาหารธรรมชาติ ปลาคุณภาพสูง และสามารถผลิตลูกพันธุ์ปลาคุณภาพสูงตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ได้

(๒.๑.๒) เพื่อผลิตลูกปลากดแก้วและลูกพันธุ์ปลาน้ำโขง สนับสนุนให้แก่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

(๒.๑.๓) เพื่อเพิ่มผลผลิตปลากดแก้วให้เพียงพอความต้องการของตลาดทั้งในระบบการเลี้ยงและจากแหล่งน้ำธรรมชาติ

(๒.๑.๔) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การเพาะพันธุ์ปลากดแก้วและปลาน้ำโขงอื่น ๆ ตลอดจนเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ปลากดแก้วและปลาน้ำโขงอื่น

(๒.๒) สถานภาพของโครงการ :

☒ โครงการเดิม ☐ โครงการใหม่

(๒.๓) ประเภทโครงการ

☒ พัฒนา ☐ ดำเนินการปกติ

(๒.๔) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ๑ ปี เริ่มต้นปีงบประมาณ ๒๕๖๓ สิ้นสุดปีงบประมาณ ๒๕๖๖

(๒.๕) สถานที่ดำเนินโครงการ : (ระบุพื้นที่ดำเนินการ เช่น อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เป็นต้น)

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร เลขที่ ๙๘/๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

(๓) กลุ่มเป้าหมาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(๓.๑) กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรผู้เลี้ยงปลากดแก้ว ประชาชนทั้งในจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดใกล้เคียง

(๓.๒) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย : เกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และนักท่องเที่ยว

(๔) เป้าหมาย ผลลัพธ์ และผลกระทบโครงการ

(๔.๑) เป้าหมายโครงการ

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ปี ๒๕๖๒ แผน	ปี ๒๕๖๓ แผน	ปี ๒๕๖๔ แผน	ปี ๒๕๖๕ แผน	ปี ๒๕๖๖ แผน
๑. โรงเพาะฟักพร้อมระบบเพาะพันธุ์ปลาคุณภาพ	แห่ง	-	๑	-	-	-
๒. ก่อสร้างบ่อ ค.ส.ล. ขนาด ๕๐ ตารางเมตร	บ่อ	-	๔	-	-	-
๓. ก่อสร้างบ่อดิน ขนาด ๔๐๐ ตารางเมตร เป็นผนัง ค.ส.ล.	บ่อ	-	๔	-	-	-

(๔.๒) ผลผลิต

๑. โรงเพาะฟักพร้อมระบบเพาะฟักลูกพันธุ์ปลากดแก้วและลูกปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่ทันสมัย จำนวน ๑ แห่ง
๒. ผลิตลูกพันธุ์ปลากดแก้วและลูกพันธุ์ปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่มีคุณภาพ สนับสนุนเกษตรกร
๓. เป็นแหล่งเรียนรู้การเพาะพันธุ์ปลากดแก้วและปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่ทันสมัยตลอดจนเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ปลากดแก้วและปลาน้ำโขงอื่น ๆ

(๔.๓) ผลลัพธ์ :

๑. มีโรงเพาะฟักพร้อมระบบเพาะฟักลูกพันธุ์ปลากดแก้วและลูกปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่ทันสมัย จำนวน ๑ แห่ง
๒. สามารถผลิตลูกพันธุ์ปลากดแก้วและลูกพันธุ์ปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่มีคุณภาพ สนับสนุนเกษตรกรนำไปเลี้ยง ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ ตัว/ปี

(๔.๔) ผลกระทบ

เชิงบวก : เกษตรกรมีลูกพันธุ์ปลากดแก้วและลูกพันธุ์ปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่มีคุณภาพ นำไปเลี้ยงเพื่อสร้างรายได้ ไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท/ปี/ครัวเรือน

: เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา มีแหล่งเรียนรู้/ฝึกการเพาะพันธุ์ปลากดแก้วและปลาน้ำโขงอื่น ๆ ที่ทันสมัย

เชิงลบ : -

(๕) แนวทางการดำเนินงาน

(แสดงรายละเอียดกิจกรรมที่จะทำภายใต้โครงการที่จังหวัด/กลุ่มจังหวัด เสนอขอ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระยะเวลาที่จะเริ่มดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมสำคัญด้วย)

กิจกรรมย่อย	ระยะเวลาที่จะเริ่มดำเนินการ			
	ต.ค. - ธ.ค.๖๒	ม.ค. - มี.ค. ๖๓	เม.ย. - มิ.ย.๖๓	ก.ค. - ก.ย.๖๓
๑.งานถมดินปรับพื้นที่		✓	✓	
๒.ก่อสร้างโรงเพาะฟักพร้อมระบบเพาะพันธุ์		✓	✓	✓

๓.งานก่อสร้างบ่อ ค.ส.ล. ขนาด ๕๐ ตารางเมตร พร้อมระบบระบายน้ำและหลังคาคลุม		✓	✓	✓
๔.งานก่อสร้างบ่อดินขนาด ๔๐๐ ตารางเมตร เป็นผนัง ค.ส.ล.		✓	✓	✓
๕.ระบบประปา		✓	✓	✓
๖.งานระบบไฟฟ้า ๑ ระบบ		✓	✓	✓

(๖) วิธีการดำเนินงาน ☐ ดำเนินการเอง ☒ จ้างเหมา

(๗) วงเงินของโครงการ จำนวน ๙,๗๔๔,๑๐๐ บาท

รายการ	งบประมาณ (บาท)
๑. งานถมดินปรับพื้นที่	๕๘๑,๓๐๐
๒. งานก่อสร้างอาคารโรงเพาะฟักพร้อมระบบเพาะพันธุ์ปลา	๒,๘๐๐,๗๐๐
๓. งานสร้างบ่อ ค.ส.ล. ขนาด ๕๐ ตร.ม. จำนวน ๔ บ่อ พร้อมรางน้ำและ	๑,๖๘๑,๑๐๐
๔. งานสร้างบ่อดิน ขนาด ๔๐๐ ตร.ม. จำนวน ๔ บ่อ ผนัง ค.ส.ล.	๒,๙๔๓,๓๐๐
๕. งานระบบประปา	๑,๒๘๓,๘๐๐
๖. งานระบบไฟฟ้า	๔๕๓,๙๐๐
รวม	๙,๗๔๔,๑๐๐

(๘) ความพร้อมของโครงการ

(๘.๑) พื้นที่ดำเนินโครงการ

- ☒ ดำเนินการได้ทันที หมายถึง ได้ศึกษาความเหมาะสมและกำหนดพื้นที่ดำเนินการหรือได้รับอนุญาตตามกฎหมาย และสามารถดำเนินการได้ทันที
- ☐ อยู่ระหว่างเตรียมการ หมายถึง ได้ศึกษาความเหมาะสมและกำหนดพื้นที่ดำเนินการแล้ว แต่อยู่ระหว่างจัดเตรียมพื้นที่ หรือกำลังแก้ไขปัญหา/อุปสรรคต่างๆ หรือเตรียมการขออนุญาตตามกฎหมาย
- ☐ อยู่ระหว่างศึกษาความเหมาะสม และคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ

(๘.๒) แบบรูปรายการ/แผนการปฏิบัติงาน

- ☒ มี และสมบูรณ์ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานเจ้าของรูปแบบรายการที่ใช้)
- ☐ มีแต่ยังไม่สมบูรณ์ (ให้ระบุชื่อหน่วยงานเจ้าของรูปแบบรายการที่ใช้)
- ☐ ไม่มี

(๘.๓) ความพร้อมของบุคลากร เครื่องมือ และเทคนิคการดำเนินการ

- ☒ บุคลากรมีประสบการณ์ ☒ ทั้งหมด ☐ บางส่วน ☐ ไม่มีประสบการณ์
- ☒ เครื่องมือดำเนินการ ☒ มีพร้อมดำเนินการได้ทันที ☐ มีบางส่วนและต้องการจัดหาเพิ่มเติม ☐ ไม่มี ต้องจัดหาเพิ่มเติม

๑๐ เทคนิคในการบริหารจัดการ

☒ มีประสบการณ์สูง

☐ ประสบการณ์ปานกลาง

☐ ไม่มีประสบการณ์

(๘.๔) ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

☐ ผ่านคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแล้ว

☐ อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

☐ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติยังไม่พิจารณา

(๘.๕) รายงานการศึกษาความเหมาะสม (FS)

☒ ไม่ต้องทำรายงานการศึกษา

☐ ต้องทำรายงานการศึกษา

(๙) วิธีการบริหารจัดการหรือการดูแลบำรุงรักษา เมื่อโครงการแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของโครงการ:

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร เป็นหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์ในการผลิตลูกพันธุ์ ปลากดแก้ว และลูกพันธุ์ปลาน้ำโขงอื่นๆ เพื่อบริการให้แก่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดใกล้เคียง และมีการดูแลบำรุงรักษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

(๑๐) ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัด : -

บรรณานุกรม

กรมประมง. กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด. แผนแม่บทการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย (ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔). เข้าถึงได้จาก <https://www.fisheries.go.th/strategy/UserFiles/files/๒๖.pdf> (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓).

กรมประมง. สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง สงขลา. เข้าถึงได้จาก http://www.nicaonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=๙๒๒:๒๐๑๒-๐๓-๐๒-๐๗-๓๐-๔๔&catid=๓๖:๒๐๑๒-๐๒-๒๐-๐๒-๕๗-๔๕&Itemid=๑๑๖ (วันที่สืบค้นข้อมูล ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓).

ปศุสัตว์.คอม. ประมง/ปลาสวยงาม. เข้าถึงได้จาก <https://pasusat.com/> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๑ มิถุนายน ๒๕๖๓).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติประชากรศาสตร์ประชากรและเคหะ. เข้าถึงได้จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/๐๑.aspx> (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓).

กรมพัฒนาที่ดิน. การใช้ที่ดินรายจังหวัด. เข้าถึงได้จาก http://www๑.ddd.go.th/WEB_OLP/Lu_๖๒/Lu๖๒_NE/mapNE๖๒/A๔_MDH๒๕๖๒.jpg (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓).

โครงการชลประทานมุกดาหาร. มุกดาหาร.

สถานีอุตุนิยมวิทยามุกดาหาร. มุกดาหาร.

สำนักงานประมงจังหวัดมุกดาหาร. มุกดาหาร

จัดทำโดย กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมุกดาหาร
ศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร ชั้น ๕ ถนนวิจิตรูการ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ๔๙๐๐๐
โทร. ๐๔๒-๖๑๓๕๘๒ โทรสาร ๐๔๒-๖๑๓๕๘๓ E- Mail : Paco_mdh@opsmoac.go.th